

*Т.М. Черняк – слухач магістратури Запорізького юридичного інституту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
науковий керівник – канд. юрид. наук, доц.,
начальник кафедри теорії та історії держави і права
Запорізького юридичного інституту ДДУВС П.В. Рекомов*

ГЕНДЕРНА АСИМЕТРІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

В умовах наростання світової економічної кризи значною мірою потерпають жінки. Їхня частка серед працевлаштованих у світі падає, що є одним з проявів гендерної нерівності і порушень прав людини. Подібна ситуація спостерігається і в Україні: першими безробітними часто стають саме жінки, більшість із них з вищою і спеціальною освітою.

За даними Держкомстату з січня по вересень 2009 року середня кількість офіційно зареєстрованих безробітних складає 734,2 тис., серед яких 402,5 тис. – жінок (55 %) та 331,7 тис. – чоловіків [1]. А це свідчення їх незахищеності у сфері праці, зниження рівня конкурентоспроможності, втрати професійного, кваліфікаційного рівня.

За даними Запорізького обласного центру зайнятості чисельність незайнятих громадян, які перебували на обліку в службі зайнятості з січня по вересень 2009 року склала 71 396 чоловік, серед яких 35 811 – жінки. Серед них за професійним критерієм жінки, які займали посади службовців складають 45 %, жінки, які займали робітничі місця – 38 %, жінки без професій – 17 % [2].

Криза економіки і особливості українського ринку праці ставлять жінок у нерівне становище ще при прийнятті на роботу; з цих же причин жінкам, котрі втратили роботу, важко знову її знайти. Жінки України мають значно менший доступ до системи підвищення кваліфікації, ніж чоловіки, що знижує їх конкурентоспроможність на ринку праці [3, с. 34]. Отже, прихована трудова дискримінація жінок виявляється ще на стадії їх прийняття на роботу.

Також фактично існує різниця в заробітній платі: рівень середнього заробітку жінок в Україні на третину менший, ніж у чоловіків. Така різниця пояснюється особливостями структури зайнятості жінок порівняно з чоловіками: жінки займають в основному низькооплачувані посади.

Жінки, які працюють у неформальному секторі є найменш соціально захищеними. Багато хто з них виконує свої обов'язки без трудових книжок, не має права на лікарняні, їм не гарантується пенсійне забезпечення. Працюють такі жінки зазвичай у шкідливих умовах, з меншою кількістю вихідних або зовсім без них, а тривалість робочого дня (тижня) майже в півтора, а то й в два рази перевищує норми, встановлені чинним законодавством.

Складна економічна ситуація в країні, високий рівень безробіття та правова недосконалість захисту жінок нашої держави, серед інших чинників, призводять до збільшення пропозицій українським жінкам працювати за кордон, де вони зазнають жорстокої експлуатації, заробляючи мізерні гроші собі і значні для роботодавців. Пошук кращих економічних можливостей

часто втягує жінок у різні форми примусової праці, зокрема експлуатація в сфері сексуального бізнесу, який популярний у легальних та нелегальних формах у багатьох країнах світу (Туреччина, Італія, Іспанія, Німеччина, країни колишньої Югославії, Угорщина, Чехія, Греція, Росія, Арабські Емірати, Ізраїль, Сполучені Штати), де він приносить величезні надприбутки порівняно з іншими сферами [4, с. 191].

Вивільнення зі сфери праці, зростання кількості безробітних жінок у свою чергу призводить до виникнення нової проблеми – зростання злочинності, асоціальних проявів та правових порушень. Різка диференціація доходів населення, поява нових соціальних цінностей на фоні безробіття сприяє привабливості “красивого” життя. Для молодих жінок цей химерний ідеал нерідко стає поштовхом до злочину. Сьогодні простежується тенденція росту притягнення до кримінальної відповідальності серед жінок. Жінки ризикують власною свободою, щоб прогодувати сім’ю, а вуличні пограбування вже зараз є найпоширенішим злочином. Все це є наслідком глибоких суспільних деформацій [5]. Жіноча злочинність при цьому може розглядатися не просто як прояв девіантної поведінки (відхилення від прийнятих у суспільстві якісно-нормативних стандартів), а як певний тип соціальної поведінки. Тому, важливою є необхідність враховувати характер діяльності жінок, можливість здобувати освіту, нову спеціальність, у психологічному контексті сформувані установки на подолання стресів, перешкод, кризових станів, тобто навчити протистояти цим негараздам.

Отже, важливими засобами спрямованими на зменшення гендерної нерівності і поліпшення становища жінок в умовах фінансово-економічної кризи на ринку праці можуть бути:

- 1) посилення контролю за проявами соціального приниження жінок та збільшення захисту жінок у реалізації права на працю, кращих умов цієї праці тощо;
- 2) забезпечення рівності прав та можливостей жінок у сфері працевлаштування, кар’єрного росту, підвищенні кваліфікації та перепідготовки;
- 3) приведення чинного законодавства, нормативно-правових актів у відповідність до принципу рівних прав та рівних можливостей жінок та чоловіків та ін.

Література

1. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
2. Офіційний веб-сайт Запорізького регіонального центру зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dcz.gov.ua/zap/control.
3. Пузирний, В. Правовий захист жінок при працевлаштуванні і прийнятті на роботу [Текст] / В. Пузирний // Право України. – 2004. – № 1. – С. 33–36.
4. Левченко, К. Б. Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку [Текст] : [монографія] / К. Б. Левченко. – Харків : Вид-во НУВС, 2001. – 360 с.
5. Забзелюк, Д. Є. Жіноча злочинність: соціально-економічні аспекти [Текст] / Д. Є. Забзелюк // Міжвідомчий науковий збірник / за редакцією А. І. Комарової, І. Є. Голубевої, В. П. Пустовойтенка. – Київ, 2001, – 580 с.

Черняк, Т.М. Гендерна асиметрія на ринку праці в умовах фінансово-економічної кризи [Текст] / Т.М. Черняк // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: зб. тез доп. IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2009. - С. 329-331.